

OBSAH

Úvodem (<i>Pavel Kolář</i>)	13
1. Poimenika jako teologický obor a souběžné disciplíny (<i>Ján Liguš</i>)	19
1.1 Etymologie a odborná pojmenování poimeniky	19
1.2 Tři pojetí poimenické služby	21
1.2.1 Užší pojetí	21
1.2.2 Širší hledisko poimenické služby	22
1.2.3 Nejširší hledisko pastorační služby	22
1.3 Duchovní péče jako služba všem věkovým skupinám	23
1.4 Poimenika jako teologický obor a souběžné disciplíny	24
1.5 Souběžné disciplíny praktické teologie	24
1.5.1 Biblická antropologie	24
1.5.2 Nauka o komunikaci Božího slova	25
1.5.3 Katechetika	25
1.5.4 Liturgika	26
1.5.5 Diakonie	26
1.5.6 Kybernetika	27
1.5.7 Evangelizace a misie	27
1.6 Interdisciplinární charakter poimeniky	28
1.6.1 Psychologie	28
1.6.2 Vývojová psychologie	28
1.6.3 Pastorální psychologie	29
1.6.4 Psychoterapie	29
1.6.5 Mezilidská komunikace	30
1.6.6 Gerontologie	30
2. Pastýřská péče ve svědectví Starého zákona (<i>Ján Liguš</i>)	33
2.1 Rodiče	34
2.2 Mudrci	35
2.3 Kněží	36
2.4 Proroci	37
2.5 Vlastnosti Hospodina jako pastýře podle žalmu 23	38
3. Novozákonní východiska pastorační služby (<i>Ján Liguš</i>)	41
3.1 Boskein	41
3.2 Elenchein	42
3.2.1 Elenchein v Ježíšových slovech a v jiných apoštolských listech	43
3.3 Katartizein	44
3.4 Poimenické významy substantiv paráklésis a paráklétos	45
3.5 Parakalein	47

3.5.1 Parakalein v pastýřské službě v apoštolských sborech	47
3.5.2 Povzbuzování a napomínání jako duchovní dar	49
3.5.3 Pastýřská služba jako nedílná součást pravého zvěstování	49
3.5.4 Duchovní péče starších a celého sboru ve smyslu parákalein	50
3.5.5 Pastýřská služba v misijní práci apoštolů ve smyslu parákalein	50
3.6 Poimén a poimainein	51

4. Představitelé a přístupy duchovní péče v historii a současnosti

(Ján Liguš)	55
4.1 Pastýřská péče v službě Ježíše Krista	55
4.1.1 Projevy Ježíšovy lásky k Bohu	56
4.1.2 Ježíšova láska k bližním	58
4.2 Duchovní péče v apoštolských sborech Nového zákona	61
4.2.1 Některé apoštolské důrazy na důležitost církevní kázně	64
4.3 Stručná charakteristika situace křesťanů v poapoštolské době	68
4.3.1 List Klementa Římského	69
4.3.2 Ignác Antiochijský	70
4.3.3 Polykarp ze Smyrny	70
4.3.4 Barnabášova epištola	71
4.3.5 Hermův pastýř	71
4.3.6 Didaché – Učení dvanácti apoštolů	72
4.4 Apologeté	73
4.4.1 Tertulián	73
4.4.2 Órigenés	74
4.4.3 Cyprián	76
4.5 Stručné shrnutí poimenických důrazů Apoštolských otců a apologetů	77
4.6 Vývoj poimenické nauky v myšlení církevních otců	78
4.6.1 Ambrož Milánský	79
4.6.2 Jan Kassián	81
4.6.3 Augustin	82
4.6.4 Lev I. Veliký	85
4.6.5 Řehoř I. Veliký	85
4.6.6 Shrnutí	87
4.7 Stručná charakteristika středověké mnišské poimeniky	88
4.7.1 Benediktini	89
4.7.2 Bernard z Clairvaux	89
4.7.3 Dominik	91
4.7.4 František z Assisi	92
4.7.5 Tomáš Akvinský	93
4.7.6 Tomáš Kempenský	95
4.8 Stručná charakteristika osvícenství	99
4.8.1 Friedrich Daniel Ernst Schleiermacher	100
4.9 Pojetí poimenické služby v dialektické teologii 20. století	101

4.9.1 Karl Barth	101
4.9.2 Eduard Thurneysen	103
4.9.3 Hans Asmussen	105
4.9.4 Další vývoj pastýřské péče v dialektické teologii	106
4.10 Teologicko-sociální, komunikační a poimenické aspekty lidské individuality ..	107
4.10.1 Biblicko-teologická charakteristika člověka	108
4.10.2 Rozum, řeč a socialita	108
4.11 Poimenická služba církve v současné společnosti	110
5. Pastorační péče v římském katolicismu (Aleš Opatrný)	117
5.1 Pastorační péče a koncil	118
5.2 Pastorage v naší zemi v posledních desetiletích	118
5.3 Charakteristiky pastorační péče v katolické církvi	119
5.4 Pastorage v širším slova smyslu	120
5.5 Témata pastorační péče	120
6. Pastorační péče v pravoslaví (Gorazd Josef Vopatrný)	123
6.1 Kvalifikace k úspěšné pastorační činnosti	123
6.2 Duchovní vedení	125
6.3 Svoboda	127
7. Pastorační péče v reformaci a protestantismu (Ján Liguš)	129
7.1 Česká reformace	129
7.1.1 Konrád Waldhauser	130
7.1.2 Jan Milíč z Kroměříže	130
7.1.3 Matěj z Janova	131
7.1.4 Jan Hus	131
7.1.5 Jednota bratrská	134
7.2 Martin Luther	136
7.2.1 Všeobecná charakteristika Lutherovy doby	136
7.2.2 Hlavní životní křižovatky Martina Luthera	136
7.2.3 Pastorační péče u Martina Luthera	138
7.2.4 Hlavní činnosti pastorační péče	139
7.2.5 Duchovní péče v rámci všeobecného kněžství věřících	141
7.3 Duchovní péče v pojetí Filipa Melanchthona	141
7.4 Poreformační vývoj v luterství	143
7.4.1 Luterský pietismus – Filip Jakub Spener	144
7.4.2 August Hermann Francke	145
7.4.3 Hrabě Mikuláš Ludvík von Zinzendorf	146
7.5 Poslání duchovní péče v pojetí reformované teologie	147
7.5.1 Huldreich Zwingli	147
7.5.2 Zwingliho pojetí pastorační péče	148
7.5.3 Jindřich Bullinger	149

7.5.4 Bullingerovo pojetí pastorační péče	150
7.5.4 Martin Bucer	151
7.5.5 Bucerovo pojetí pastorační péče	151
7.5.6 Jan Kalvín	152
7.5.7 Kalvínovo pojetí pastorační péče	155
7.6 Poreformační vývoj v chápání poslání duchovní péče	158
7.6.1 Poreformační pastorační péče v protestantismu	159
7.6.2 John Knox	161
7.6.3 Puritanismus	164
7.6.4 William Perkins	164
7.6.5 Perkinsonovo pojetí pastorační péče	165
7.6.6 Stručné pastorační shrnutí dalších protestantských církví	167
7.6.7 Evangelikální pojetí služby duchovní péče	168
7.7 Helmut Thielicke	169
7.7.1 Hlavní poimenické důrazy	171
7.8 Pokračující vývoj v pojetí poimenické péče o moderního člověka	177
7.8.1 Lidé se zdravotním postižením a Boží vztah k nim	178
7.8.2 Pastorační péče o lidi s postižením ve sboru	180
7.8.3 Hlavní důrazy v pastorační péči 20. století	183
7.9 Závěr	187
8. Pastorační péče v evangelikálním hnutí (Pavel Černý)	189
8.1 Charakteristika pastýřské péče	190
8.2 Vývoj pastýřské péče	191
8.3 Čtyři modely vztahu teologie a psychologie	191
8.4 Důrazy pastorační péče v evangelikálním hnutí	193
8.5 Speciální pastorační důrazy evangelikálního hnutí	194
9. Pastorační péče v Církvi československé husitské (Tomáš Butta)	197
9.1 Duchovenská služba zaměřená na velké skupiny	198
9.2 Biblické a personalistické pojetí pastorační péče	200
9.3 Antropologická a psychologická problematika 70. let 20. století	202
9.4 Význam poimeniky a naše současná pastorační situace	203
10. Služba vedení v církvi (Tomáš Butta)	207
10.1 Církevní autorita a její princip služebnosti	207
10.2 Hledání stylu vedení v církvi	209
10.3 Osobnostní předpoklady a schopnosti pro vedení druhých	211
10.4 Zaměření a úkoly duchovního vedení	213
11. Pastorační rozhovor (Ján Liguš)	215
11.1 Všeobecná charakteristika rozhovoru a etymologie	216
11.2 Tři aspekty pastoračních rozhovorů	217

11.3	Správné a nesprávné naslouchání v pastorační službě	219
11.4	Pastorační rozhovory s nemocnými a umírajícími	220
11.4.1	Individuální reakce lidí na jejich smrtelnou nemoc	222
11.4.2	Duchovní péče o umírající	223
11.4.3	Sociálně etické aspekty a konkrétní postupy v pastoračním rozhovoru s umírajícím	226
11.5	Pastorační péče o antagonisty v církevním společenství	227
11.5.1	Etymologie pojmu, jeho obsah a význam	228
11.5.2	Tři podoby antagonismu	228
11.5.3	Biblicko-teologické pohledy na příčiny problémů v křesťanském společenství včetně antagonismu	230
11.5.4	Pastorační péče v jednání s antagonismem	233
11.5.4	Biblické vzdělávání sborových pracovníků	235
11.5.5	Pastorační napomenutí	236
11.6	Závěr	237
12.	Krizová intervence v pastorační péči a poradenství	
	(<i>Sylvie Stretti, Jan Kaňák</i>)	239
12.1	Interdisciplinarita v pomáhajícím procesu	239
12.2	Pastorační poradenství a pastorační péče	240
12.3	Cíle krizové intervence	241
12.4	Možnosti využití krizové intervence	242
12.5	Závěr	243
13.	Pastorační péče ve zdravotnických zařízeních (<i>Anna Lukešová</i>)	245
13.1	Kaplanská služba v nemocnicích	246
13.2	Kvalifikační a osobnostní předpoklady kaplanské služby	248
13.3	Spiritualita	248
13.4	Specifika pastorační služby nemocničních kaplanů	250
13.5	Duchovní hledání nemocných	252
13.6	Zisky ve ztrátách – čím nemoc může obohatit	253
14.	Pastorační péče ve vězeňství (<i>Aleš Jaluška</i>)	255
14.1	Vazba	256
14.2	Výkon trestu	257
14.3	Specifika pastorační práce ve výkonu trestu odnětí svobody	258
14.4	Prizonizace versus resocializace	258
14.5	Zvláštnosti vězeňské pastorační práce	260
15.	Pastorační péče v armádě (<i>Vladimír Moravec</i>)	263
15.1	Stručná historie vojenské kaplanské služby	264
15.2	Charakter kaplanské služby v Armádě ČR	266
15.3	Kvalifikační a osobnostní předpoklady	267
15.4	Otázka použití zbraně kaplanem	269

16. Pastorační péče o hasiče (<i>Jana Sálová</i>)	271
16.1 Historie a charakteristika profese	272
16.2 Psychologická péče	273
16.3 Formy poskytování duchovní péče	275
16.4 Smluvní rámec duchovní péče	275
16.5 Příklady duchovní péče v zahraničí	275
16.6 Jak pečovat o hasiče v budoucnosti?	278
17. Pastorační péče o lidi působící v samosprávách obcí a ve státní správě (<i>David Tonzar</i>)	281
17.1 Členové církve působící ve veřejných funkcích	282
17.2 Duchovní péče o členy CČSH v zastupitelstvech obcí, měst a krajů	283
17.3 Duchovní péče o představitele obcí, měst a krajů	283
17.4 Duchovní péče o vrcholné představitele státu	284
17.5 Závěr	285
18. Pastorační péče o manželství a rodiny (<i>Dalimil Staněk</i>)	287
18.1 Bible o manželství	287
18.2 Pastorační péče o manželské páry v církevní komunitě	288
18.2.1 Preventivní pastorační péče	288
18.2.2 Krizová pastorační péče	290
18.2.3 Pastorační péče v období rozvodu	290
18.3 Meze pastorační péče	291
18.4 Nejčastější oblasti manželských problémů	292
18.5 Specifika práce s párem	293
18.5.1 Princip vyváženosti	293
18.5.2 Dynamika vztahu	293
18.5.3 Zápas o naději	294
18.6 Závěr	295
19. Pastorační činnost mezi lidmi bez domova (<i>David Hron</i>)	297
19.1 Domov bez přístřeší	297
19.2 Cesty na okraj	299
19.3 Služba kaplanská a služba náboženské obce	302
19.4 Bilanční rovnice	304
19.5 Ze sítě pastoračního deníku	305
19.6 Epilog	310
19.7 Kazuistika	311
Kamila ochránitelka	311
Bezelstný Pavel	312
Usměvavá stará dáma	313

20. Pastorační péče o seniory (<i>Kateřina Brzáková Beksová</i>)	315
20.1 Teologicko-filozofické předpoklady důstojnosti stáří	316
20.2 Psychologické pojetí stáří	317
20.3 Fyziologická a sociální determinace stárnutí	318
20.4 Pastorační přístupy ke stárnoucím a umírajícím	319
20.5 Smysl a cíl pastorační geriatrické péče	319
20.6 Kompetence duchovních v geriatrické péči	320
20.7 Pastorace s ohledem na patologické změny osobnosti seniora	321
20.8 Paliativní přístup – útěšná pastorální role	322
Bibliografie	325
Zkratky biblických knih	341
Jmenný rejstřík	345
Summary	349